

KORPORATIV BOSHKARUV TIZIMIDA RAKAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Suyunov Dilmurod Xolmurodovich

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi iqtisod fanlari doktori professor

Ismailov Ramazon Bekjon o'g'li

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi Rossiya Federatsiyasi Prezidenti

Huzuridagi Rossiya xalq xo'jaligi va davlat xizmati akademiyasi

(RANXiGS) qo'shma magistratura magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada korporativ boshqaruv tizimida raqamli texnologiyalarning tutgan o'rni va o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi natijasida internet texnologiyalari, bulutli hisoblash tizimlari va intellektual resurslarga asoslangan faoliyat kompaniyalarning boshqaruv uslublarini tubdan o'zgartirmoqda. Ayniqsa, korxonalar samaradorligini oshirishda kognitiv texnologiyalar, IT-infratuzilma va onlayn platformalarning o'rni kuchaymoqda. Shuningdek, raqamli transformatsiyaning huquqiy va ijtimoiy oqibatlari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli texnologiyalar, korporativ boshqaruv, raqamli iqtisodiyot, bulutli hisoblash, internet texnologiyalari, intellektual resurslar, innovatsiyalar, raqamli infratuzilma.

Annotation: This article analyzes the specific features and role of digital technologies in corporate governance systems. With the advancement of the digital economy, internet-based platforms, cloud computing, and intellectual capital are transforming traditional management approaches. Digital tools significantly improve efficiency, transparency, and strategic decision-making within enterprises. The article also discusses legal and social implications of digital transformation, as well as current challenges and solutions in the context of corporate structures.

Keywords: Digital technologies, corporate governance, digital economy, cloud computing, internet technologies, intellectual resources, innovation, digital infrastructure.

Bugungi kunda globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida korporativ boshqaruv tizimining samaradorligi va barqarorligi zamonaviy texnologiyalarga asoslangan boshqaruv yondashuvlariga bevosita bog'liqdir. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar – internet, sun'iy intellekt, bulutli hisoblash va boshqa raqamli infratuzilmalar korxonalar faoliyatini optimallashtirish, strategik qarorlar qabul qilish, ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash va shaffof boshqaruvni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot nafaqat rivojlangan, balki rivojlanayotgan mamlakatlar uchun ham ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka erishish vositasi sifatida e'tirof etilmoqda. Mazkur maqolada aynan

korporativ boshqaruv tizimi doirasida raqamli texnologiyalarning o'ziga xos xususiyatlari, ular keltirib chiqaradigan imkoniyat va muammolar, hamda bu texnologiyalar asosida samarali boshqaruv modelini shakllantirish masalalari chuqur tahlil qilinadi.

Olib borgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, rakamli iktisodiyot iktisodiy rivojlanish, ekologik va ijtimoiy barkarorlikka hissa ko'shishi mumkin. Rakamli iktisodiyot rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar uchun muhim ahamiyatga ega, ammo u bir kator muammolarni keltirib chikaradi.

Birok, texnologik o'zgarish sur'ati tezlashmokda va texnologik o'zgarish ko'pincha mavjud konunchilikni ortda koldiradi. Bunday sharoitda asosiy vazifa ijtimoiy-iktisodiy tizimlarni rakamlashtirish uchun katta kiyinchilik rakamli iktisodiyotning kolgan kismi, kurilgan rakamli infratuzilmaning asosiy darajasini yaratmokda.

Ijtimoiy-iktisodiy munosabatlardagi mavjud o'zgarishlar, post-industrial tuzilmaga o'tish rakamli iktisodiyotga xos bo'lgan bir kator xususiyatlar bilan birga olib boriladi va kuyidagi fikrlarda namoyon bo'ladi:

1. Rivojlanishning eng muhim sharti-iktisodiy samaradorlikni oshirish uchun foydalaniladigan intellektual harakatlarning mavjudligi. Hozirgi kunda investorlar uchun eng kulay kompaniyalar intellektual resurslarga ega bo'lgan kompaniyalardir. Bu yerda tanikli misollar "Google", "Uber", "Booking" kabi internet-iktisod vakillari bo'lib, ular aslida jismoniy harakatlarsiz rakamli platformalar hisoblanib, ularning kapitallashuvida ko'plab sanoat gigantlarini topishadi.

2. Xo'jalik faoliyatining samaradorligini oshirishda Kloud Komputing afzalliklari bekiyos hisoblanadi. Kloud komputing hozirgi kunga kadar yangi texnologiyalarga moslashtirilgan barcha shakl va o'lchov kompaniyalari bilan rivojlanmokda. Ishlab chikarishda ushbu tendensiya yakin yillarda yanada o'sib boradi va yanada rivojlanadi. Bulutli hisoblash, shubhasiz, o'rta korxonalar uchun katta kompaniyalar uchun juda foydali. Bulutli hisoblash, ishlatish, saklash va yangilash uchun eng arzon narxlardagi usuldir. Kloud texnologiyalari dasturiy ta'minot, hisoblash kuchi, ma'lumotlarni saklash va foydalanish uchun imkoniyatlar beradi.

3. Axborot-kommunikatsiyaning asosiy vositasi internet hisoblanadi. Keng tarmokli internet, mobil internet, internet dasturlari va gadjetlarning rivojlanishi odamlarning ijtimoiy xayotida mulokot kilish usulini tubdan o'zgartirib yubordi. Veb-saytlar, rakamli platformalar, tezkor messenjerlardan foydalanish oldindan ko'llanilgan aloka vositalaridan foydalanishdan ko'ra ancha samaralidir.

Hozirgi sharoitda iktisodiyotni boshkarish va boshkaruvni rakamlashtirish bilan bog'lik muammolar barcha darajalarda juda dolzarbdir. Rakamli transformatsiyalar nafakat tashkilotlar, balki davlat organlari faoliyatiga ham jiddiy ta'sir ko'rsatmokda. Rakamlashtirish tashkilot natijadorligi va samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lib, ayrim tarmoklarda u tashkilot mahsuloti va ishlab chikarish strategiyasining asosiga aylanadi. Rakamli texnologiyalar ta'siri ostida butunlay yangi biznes modellar, ishlab chikarish zanjirlari shakllanadi, yangi mahsulotlar va innovatsiyalar paydo bo'ladi.

Ko'pgina korxonalar uchun rakamlashtirish samaradorlikni oshirish manbai va yukori rakobat muhitida tez o'sish imkoniyatidir. Shu bilan birga, rakamli texnologiyalar ta'sirida mavjud boshkaruv modellari o'zgarib bormokda, aloka formati o'zgarmokda, texnologiyalar va tashkiliy tuzilmani o'zgartiradigan yangi kadriyatlar shakllanmokda. Menejmentning yangi modellari sheriklik, mijozlarga yo'naltirilganlik, yangilik va sinergiya tamoyillari asosida kurilishi kerak⁵⁵. Bularning barchasi ushbu mavzuni o'rganish dolzarbligini belgilaydi.

Har yili rakamli iktisodiyotning rivojlanish sur'ati tobora tezlashib bormokda, O'zbekistonda rakamli iktisodiyotni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar mavjud. Shuni ta'kidlash kerakki, so'nggi bir necha yil ichida rakamlashtirish bilan bog'lik tub o'zgarishlar yuz berdi: o'nlab loyihalar va dasturlar ishlab chikildi va amalga oshirildi; davlatning turli rakamli loyihalarga moliyaviy sarmoyalari hajmi sezilarli darajada oshdi; rakamli iktisodiyot uchun zarur bo'lgan vakolatlarga ega bo'lgan kadrlarni faol tayyorlash tio'zimi shakullantirildi.

Tashkilotni boshkarish samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan asosiy rakamli texnologiyalarni ko'rib chikamiz. Rivojlangan rakamli texnologiyalar ko'plab korxona va tashkilotlar faoliyatida tub o'zgarishlarni amalga oshirmokda. Ularning eng keng tarkalgani va ahamiyatlisi: Internet buyumlar, virtual va kengaytirilgan vokelik, blokcheyn va sun'iy intellektni ta'kidlab o'tish mumkin⁵⁶.

Buyumlar interneti, shuningdek sanoat Internet deb ham ataladigan bu "ma'lumotlarni yig'ish, saklash va almashishni ta'minlaydigan turli xil sensorlar va dasturiy mahsulotlar ulangan bir-biriga bog'langan kompyuter tarmoklarining keng to'plamidir"⁵⁷. Buyumlar interneti inson aralashuvisiz masofadan to'lik avtomatlashtirilgan boshkarish imkoniyatini beradi.

Sanoat Internetidan foydalanib, turli xil intellektual boshkaruv tizimlari orkali fakat dasturiy ta'minotdan foydalangan holda va Internetga ulangan holda, butun mamlakat bo'ylab yoki hatto butun dunyo bo'ylab tarkibiy bo'linmalari bo'lgan ulkan korporatsiyalar ustidan nazorat va boshkaruvni amalga oshirish uchun karorlarni onlayn kabul kilish mumkin. Buyumlar interneti – bu moslashuvchan boshkaruvni amalga oshirish kobiliyatiga ega avtomatlashtirilgan boshkaruv tizimlarini rivojlantirishning navbatdagi boskichidir⁵⁸.

Bizning fikrimizcha, sanoat Internetidan korxona faoliyatida foydalanish ikki baravarga, yirik korxonalar tarkibida yesa uch baravar yoki undan ko'prog'iga operatsion xarajatlarni kamaytirishga imkon beradi, bu yesa samaradorlikning sezilarli darajada oshishiga olib keladi. korxona ishlab chikarish jarayoni va uni boshkarish.

⁵⁵ Гусейнов Ш.Р. Исследование цифровой экономики как современной внешней среды корпоративных образований // Страховое право. 2018. № 3 (80). С. 11–23.

⁵⁶ Бабанова Ю.В., Орлов В.М., Антонян Р.С. Гибкие технологии управления предприятием в условиях цифровизации экономики // Известия Волгоградского государственного технического университета. 2018. № 6 (216). С. 61–66.

⁵⁷ Ўша жойда

⁵⁸ Гусейнов Ш.Р. Исследование цифровой экономики как современной внешней среды корпоративных образований // Страховое право. 2018. № 3 (80). С. 11–23.

Narsalar interneti korxona ichida karorlar kabul kilish samaradorligini oshirishga karatilgan samarali vositaga aylanadi. Ta'riflangan texnologiyani korxona faoliyatida ko'llash natijasi turli xil jihozlardan tarmok shaklida foydalanishga imkon beradigan biznes modellarini ishlab chikish bo'ladi. "Narsalar interneti" rivojlanib boraveradi va vakt o'tishi bilan undan foydalanib, yeng ko'p mehnat talab kiladigan va murakkab biznes-jarayonlarni o'tkazishga imkon beradigan, ko'shilgan korxonalar guruhlaridan iborat bo'lgan turli xil ishlab chikarish va xizmat ko'rsatish tizimlarini rivojlantirish mumkin bo'ladi. vakt va resurslarni sezilarli darajada tejash tufayli onlayn va virtual hakikatga, shu bilan boshkaruvni optimallashtirishga imkon beradi.

Xulosa: Korporativ boshqaruv tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu texnologiyalar nafaqat kompaniya samaradorligini oshiradi, balki ularning strategik raqobatbardoshligini mustahkamlashda ham asosiy vositaga aylanmoqda. Shu bois, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, huquqiy asoslarni takomillashtirish va xodimlarni raqamli savodxonlikka o'rgatish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

REFERENCES

1. Гусейнов Ш.П. Исследование цифровой экономики как современной внешней среды корпоративных образований // Страхование право. 2018. № 3 (80). С. 11–23.
2. Бабанова Ю.В., Орлов В.М., Антонян Р.С. Гибкие технологии управления предприятием в условиях цифровизации экономики // Известия Волгоградского государственного технического университета. 2018. № 6 (216). С. 61–66.
3. Suyunova D.D. Raqamli korporativ boshkaruvni joriy etishning ilg'or xorij rivojlangan mamlakatlar tajribasi va ijobiy tomonlarini joriy qilish. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2552/2376>.2025, fevral.
4. Suyunova D.D. Rakamli iktisodiyot tizimi iktisodiyotni rivojlanishining elektron mexanizmi. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2559/2375>.2025, fevral.
5. Suyunova D.D. Factors affecting the digitalization of corporate management in joint joint stock companies and scientific approaches to risk assessment. "Ekonomika i sotsium" №11(126). https://www.iupr.ru/files/ugd/b06fdc_5772198_b03034_ea1_b82d7241321.acec8.pdf,index.true.2024, noyabr.
6. Suyunova D.D. Korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirishda raqamli texnolgiyalardan foydalanish masalasiga ilmiy qarashlar. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. 7-son, UO'K: 35.073.6. <https://doi.org/10.60078/2992-877X-2024-vol2-iss.7-pp.393-402>.2024, iyul.
7. Suyunova D.D. Corporate in joint stock companies ways to use digital technologies to improve management. European journal of research development and sustainability (EJRDS). Vol. 4 no 09, issn: 2660-5570. <https://scholarzest.com/index.php/ejrds/article/view/3825/3055>.2023, sentyabr.
8. Suyunova D.D. Rakamli korporativ boshkaruvni joriy etishning ilg'or xorij rivojlangan mamlakatlar tajribasi va ijobiy tomonlarini joriy qilish. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2552/2376>.2025,